

DELO ŽIVLJENJE

9

etnik 8

alpina

O NELIKVIDNOSTI V NAŠEM GOSPODARSTVU

Zadnja dva meseca skoraj vsak dan slišimo o tem, da se naše jugoslovansko gospodarstvo bori s problemom nelikvidnosti. Kaj pojem nelikvidnost pomeni? Delovna organizacija je nelikvidna, kadar ima tako zmanjšano plačilno sposobnost, da ne more kriti svojih obvezosti do dobaviteljev, izplačevati normalnih osebnih dohodkov delavcem in kriti ostale obveznosti.

Poglejmo še, zaradi katerih vzrokov je prišlo v jugoslovanskem gospodarstvu do nelikvidnosti.

Po šestmesečnih obračunih in sedemmesečnih podatkih so že znani razni kazalci o gibanju gospodarstva. Jugoslovanska industrijska proizvodnja se je povečala za 12,2% v sedemmesečnem obdobju, slovenska industrija pa se je v istem obdobju povečala za 14,7%. Če k tem podatkom navedemo porast proizvodnje v naši delovni organizaciji, ki je znašala 47% po vrednosti, ugotovimo še dosti večji porast kot je slovensko povprečje. Visoki konjunkturi v našem gospodarstvu sledita dva ne preveč zadovoljujoča pojava in sicer nelikvidnost in pa tudi visok primanjkljaj v trgovanju z nekaterimi evropskimi državami. Jugoslovansko gospodarstvo - posebno nekatere panoge - ni več sposobno z obstoječimi sredstvi slediti takemu povečanju.

Med činitelji, ki vplivajo na

čedalje hujšo nelikvidnost je tudi povečanje investicijskih vlaganj. Investicijska vlaganja so se povečala za visok procent. Velik del sredstev za investicije vlagajo same delovne organizacije, le delno odobravajo banke dolgoročne kredite. Na povečano investicijsko dejavnost kaže tudi velika konjunktura v gradbeništvu, istočasno pa so se neplačani računi gradbenim podjetjem v Sloveniji približali 300 milijonom.

Problem nelikvidnosti ni pojav, ki bi spremljal naše gospodarstvo šele letošnje leto. Do nelikvidnosti je prihajalo posebno v nekaterih panogah že nekaj let. Zato tega problema ne bomo mogli hitro rešiti. Problem je dosegel že take razsežnosti, da so o njem razpravljali že v Zveznem izvršnem svetu in v republiških organih. Za ublažitev tega pojava v prihodnjih organih raziskujejo vzroke nelikvidnosti in pripravljajo tudi predloge ukrepov, s katerimi bi ublažili in odpravili nelikvidnost.

Kakšen je položaj naše delovne organizacije glede nelikvidnosti? Če takoj po sprejetju zaključnega računa smo občutili prve znake nelikvidnosti tudi pri nas. Podjetje je lahko z zmanjšanim tempom plačevalo fakture za dobavljeni material in usluge. Vzrok je bil predvsem v tem, ker nam nekateri naši kupci, posebno iz drugih republik, pa tudi v Sloveniji niso bili sposobni plačati dolgova za dobavljeno obutev in nekuranten material.

Pri mnogih smo morali izterjati dolge preko sodišča. V nekatere

rih slučajih pa tudi ta način izterjave ni uspel, ker imajo proizvajalne in trgovinske organizacije često blokirane žirne račune.

Drugi vzrok, ki nam je povečal finančne težave, je bilo dejstvo, da tudi poslovne banke niso imele dinarskih sredstev. Kredit se nam sicer na podlagi dokumentacije o zalogah pripravljenih za izvoz odobrili, potem smo pa čakali na nakazilo kredita več kot mesec dni.

Da bi bil položaj še težji, smo v letčnjem letu močno povečali uvažanje reprodukcijskih materialov, kar je tudi splošen jugoslovanski pojav. Znano je, da je treba sredstva za uvoz materiala zagotoviti prej, preden material uvozimo. Materiale uvozijo v nabavni službi istočasno večje količine in s tem povečujejo zaloge za daljši čas.

Naslednji razlog za težje finančno poslovanje je za 47% povečana proizvodnja. Povečan obseg proizvodnje zahteva večji obseg poslovanja na vseh področjih (večje zaloge materiala, nedovršene proizvodnje in gotovih proizvodov). Tako so sredstva, ki bi morala krožiti, vezana v zalogah. Zaloge materiala so se povečale za precej večji procent kot to zahteva povečana proizvodnja.

V zadnjem obdobju pa povzročajo nelikvidnost naše delovne organizacije tudi naši izvozniki, ki zaradi splošne nelikvidnosti v gospodarstvu in nelikvidnosti poslovnih bank ne morejo tekoče plačevati faktur za izvoženo o-

butev.

S tem je naše podjetje mnogokrat postavljeno pred dejstvo, da ne bo mogoče dobiti potrebnih sredstev za uvoz materiala, za plačilo računov in za osebne dohodke. V takšni situaciji nam je v veliki meri pomagala lastna prodajna mreža s prelivanjem sredstev. Ker pa sta julij in avgust meseca, ko je prodaja obutve v prodajalnah minimalna, se problem plačilne sposobnosti čedalje bolj zaostrojuje. Nastaja vprašanje, kako plačati račune dobaviteljem in zagotoviti sredstva za vračilo kreditov za že izvoženo obutev ter za uvoz materialov. Pripomniti moramo, da smo del lastnih sredstev porabili tudi za investicije, kar problem še bolj zaostrojuje.

Položaj se bo izboljšal šele, ko bo prodajna mreža povečala svojo prodajno aktivnost in ko bodo pričela prispevati plačila za izvoženo obutev iz inozemstva. To lahko pričakujemo šele meseca novembra in decembra. S povečano prodajo velikim kupcem v državi pa bomo imeli še večje težave z izterjavo dolgov, ker je precej kupcev nelikvidnih.

Del sredstev bomo lahko sprostili tudi v primeru, če bodo naše strokovne službe z vso odgovornostjo uravnale potrebo po zalogah. Sicer bi se lahko zgodilo, da ne bo mogoče izplačati v roku osebnih dohodkov ali pa pravočasno nabaviti reprodukcijske materiale iz uvoza, kar bi imelo za posledico zastoj v proizvodnji.

Albinca MOŽINA

NEKAJ MISLI O TRGOVSKI KONFERENCI POMLAD-POLETJE 1970

Letošnja trgovska konferenca za pomlad-poletje 1970 je potekala v vzdušju, ki ga je ustvarila za nas neugodna pomladansko-poletna sezona in po večera proizvodnja na drugi strani.

Kakor drži pregovor: "Po zmagi vedno polno je junakov", tako je tudi res, da noče nihče biti kriv neuspeha.

Priznajmo, da komisija položaja ni najbolje ocenila, niti izbrala pravih barv in materialov, da o oblikah peta ne govorimo. Napake so bile že v pripravi modelov in proizvodnji, pa tudi pri nabavi materialov in odpremi čevljev ni bilo brez njih, vse to pa ne bi prišlo toliko do izraza, če bi dobile jugoslovanske tovarne predvideni dodatni ruski izvoz v višini 2,400.000 parov. Jasno je, da je bila za to naročilo pripravljena proizvodnja, ki bo vse te izdelke skušala prodati na domačem tržišču. To pomeni dva in pol milijona parov viška, kar pri zmanjšanih plačah delavcev v mnogih podjetjih in usmeritvi boljše stoječih potrošnikov v tehnične dobrine na drugi strani, povzroči gotove posledice.

Zahteve trgovcev so bile deloma upravičene, vendar se ne bi mogel strinjati z zahtevco, da gremo nazaj v vrsto izdelav, ki smo jih opustili, obenem pa uva-

jamo tudi nove. Tako je n.pr. nesprejemljiva zahteva poscalifornija izdelavi. V Italiji te izdelave na tržišču sploh ne zasledimo več. Če pomislimo samo to, da pri nas nimamo za to potrebnih kapacitet v rivalnici, je jasno, da tudi s tega stališča ta izdelava za nas ni sprejemljiva. Vsekakor je bolj primerno razširiti asortiman čut ve na deske in otroške vrste v obstojećih izdelavah.

Zanimiva je ugotovitev, da Alpina praktično ne izdeluje čevljev za ljudi v zrelejši dobi. Vprašanje je, če so vsi tisti, ki želijo kupiti črne solidne polčevlje zadovoljni z izdelki naših kooperantov. Prav gotovo so tu neizkoriščene možnosti tudi v izdelavi moških polčevljev za široko potrošnjo in ne le za ozko starostno grupo od 18 - 30 let. Vsekakor pa bo treba spremeniti šablonski način vnašanja režijskih stroškov v kalkulacijo, da bomo tudi v standardnih modelih lahko postavili cene, ki bodo sprejemljive za trg, prodaja pa bo tudi morala nekoliko upoštevati realne možnosti in pa ovrednostiti dejansko kvaliteto. Če bi se s to grupo približali trgu, bi zelo olajšali delo na bavi in proizvodnji, pa tudi prodaja bi bolj gotovo dobila modne čevlje v tistih materialih, v katerih so bili naročeni. S tem bi bili standardni modeli nekakšna rezerva, bi se lahko zmanjšale zaloge nekurantnega blaga.

Prodaja zahteva čevlje v flex izdelavi, izdelavo natikačev z umesnimi podplati naravne plute, pletene čevlje od otroških veličin

naprej, celo o zbiti izdelavi je bilo govora. Vsekakor je treba vsako vprašanje oceniti z več strani in dobro premisliti, kaj vse potegne s seboj.

Prav pa je, da upoštevamo kritiko in skušamo pri najboljših močeh odpraviti napake, vendar pa ne bi bilo prav, da nas bi zajela panika in bi šli brezglavo nazaj v "svaštarjenje". Dvomim v pravilnost zahteve, da gremo pri salonkah v pretežni meri nazaj k usnjenim podplatom. Prihodnje leto bomo lahko ugotavljali manjšo storilnost in višje cene, ki bodo za trg nesprejemljive, da o težavah nabave ne govorimo.

Nujno je povečati število modelov, kolikor ni možno razširiti prodajne mreže, vendar ne na račun novih izdelav. Če pristanemo na to, smo ubrali pot nazadovanja.

Pripomba, na ni pripravljenih dovolj modelov, je deloma upravičena. Upoštevati je treba pa tudi dejstvo, da je bilo izdelanih v letošnjem letu več modelov kot v istem času lanskega leta, saj so se izvozne kolekcije kar vrstile in je bilo do 3.9. t.l. izdelanih 924 modelov lahke izdelave, v letu 1967 do konca leta 817 in v letu 1968 do konca leta 1069 modelov. S povečanimi zahtevami je treba pojačati zasedbo v modelirnici.

Zadnja konferenca ne je samo utrdila v prepričanju, da prodajna politika Alpine ni zdrava in da še naprej boleha na pomanjkanju raziskave tržišča, da o reklami ne govorimo. Ka-

dar se prodaja ustavi iz katerih koli vzrokov, iščemo grešne kozle, nobeden pa nima potrebne hrobrosti ali spsodbnosti, da bi se lotil na tem področju reforme, ki je tako nujna, kot modernizacija tehnoloških postopkov, še bolj, ker le na podlagi trdnega proizvodnega plana, ki je zgrajen na dobri obdelavi in raziskavi tržišča, je možno graditi vse ostalo.

Temu kompleksnemu vprašanju bomo morali posvetiti več pozornosti, sicer bo ves naš trud za napredek podjetja zaman.

Janez ŽAKELJ

IZBIRA KOLEKCIJE ZA POMLAD - POLETJE 1970

Posebna komisija poslovodij in predstavnikov iz podjetja je v dneh od 26. do 29. avgusta izbrala kolekcijo za prihodnjo poletno sezono. Naši modelirji so pripravili dokaj pestro izbiro ženskih salonk in sandal, medtem, ko je bila moška kolekcija malo skromnejša, posebno še, ker bi morali zaradi povečanja proizvodnje razširiti asortiman še na izdelovanje lažjih pletenih in vrtanih polčevljev.

Moški modeli so izdelani iz raznih antik boksov, bi-antikov, laka, ševroja in pa kroka. Kot že sedaj je tudi za pomlad moderna črna barva in najrazličnejši odtenki svetljših rjavih barv. Uporabljeni kopita so ožja, brez uporabe kovinskih okrasov in najrazličnejših okrasnih šivov na

prednjem delu. Ta je pogosto gladek, čez nart se zapira z dvema, tremi nartrnimi jermenčki. Športni modeli imajo nazobčane okvirje okrog pete, finejši pa so najpogostejše brez njih.

Ženski modeli so izdelani iz svetljejših pastelnih barv, moderne so bela, crem, biege, rdeča, modra in črna barva. Moderne barvne kombinacije so bela-crem in bela-rdeča-modra. Kopita so udobna s širokimi prednjimi deli, pete ravne in debelejše, moderno je kopito Flora z nazobčanimi okvirji in debelejšo peto. Moderne so najrazličnejše barvne kombinacije s paspulo in podplatnimi vložki. Komisija je želela da bi tudi pri nas izdelali nekaj modelov pluta sandal, ker so ta za prihodnjo sezono najbolj moderne. Za izdelavo se uporabljajo cenejši materiali, za finejše modele pa telečji boks, lak, napa lak itd.

Za prihodnjo pomlad smo naročili skupaj 343.000 parov obutve. Osvojenih je bilo 19 moških modelov, katerih smo naročili 68.000 parov, 30 modelov ženskih salonk je bilo naročenih 104.000 parov, 15 modelov zaprtih sandal v količini 74.000 parov ter 13 modelov odprtih sandal v količini 66.000 parov. Naročenih je bilo tudi 36.000 parov raznih otroških čevljev iz sornoznih materialov.

Seveda so bile na tej izbiri kolekcije dane le okvirne količine, določene barve in materiali za orientacijo proizvodnji in razvojnemu sektorju,

dokončno naročilo pa bo dano na poslovodski konferenci prihodnjega mesec, seveda pa bodo tudi naši modelirji medtem pripravili še razne novosti z razstav v sosednjih državah.

Upamo, da je izbrana kolekcija kar najboljša, da so izbrane barve in kombinacije dobre, najvažnejše pa bo seveda, da bodo modeli kvalitetno izdelani.

Anica GOVEKAR

PRIPRAVE ZA NOVE SAMOUPRAVNE AKTE

Vse do letošnjega leta je veljalo pravilo, da delovne organizacije s svojimi splošnimi akti (s statutom, pravilniki in podobno) samostojno urejajo tiste zadeve, za katere je z zakonom to izrecno določeno. Včasih je bilo celo predpisano, s katerim pravilnikom se mora kako vprašanje urejati in v katerih mejah, večji del teh vprašanj pa je bil rešen že v samem zakonu.

Zato so statuti in pravilniki delovnih organizacij vsebovali pretežno določila, prepisana iz zakonov, manjši del določil pa je predstavljal "avtomatno pravo" same delovne organizacije.

S spremembo ustave SFRJ (XV. amandma) pa je uveljavljeno pravilo, da delovne organizacije samostojno urejajo vse svoje zadeve razen tistih, ki so že urejena z ustavo in zakoni.

S tem pa je samoupravno področje delovnih organizacij znatno razširjeno, ne le kvalitativno, am-

pak tudi kvantitativno. Ustavnim spremembam so namreč sledile in še bodo spremembe zakonov, ki gredo vse v smer zmanjševanja tistih področij, ki jih ureja zakon. To pa pomeni, da se področje "avtonomnega prava" delovnih organizacij vedno bolj širi.

Zaradi takšnih sprememb v pravem sistemu pa dosednji statuti in pravilniki postajajo neuporabni in so jim potrebne korenite spremembe.

Naš delavski svet je že imenoval komisijo, ki ima nalogo, da pripravi ustrezne spremembe samoupravnih aktov, oziroma kar nov statut in tudi nekatere nove pravilnike.

Pri izdelavi osnutka novega statuta bo komisija ozko sodelovala s strokovnimi službami, organi upravljanja in družbenimi organizacijami v podjetju. Posamezna vprašanja bodo najprej obdelana v tezah, o katerih naj bi se izjasnil čim širši krog članov delovne skupnosti.

Na podoben način bo komisija skušala reševati tudi važnejša vprašanja s področij, ki se urejajo s pravilniki.

Stojan PERTOVT

ŠOLA IN PRAKSA

V življenju ljudje često razpravljajo o šolah, o šolanih ljudeh, o samoukih, oziroma o ljudeh s prakso. Največkrat se mnenja križajo, nekateri zagovarjajo eno in drugi drugo, ve-

mo pa, da je za uspešno delo neobhodno potrebna šola in praksa v isti osebi.

Poglejmo konkretno razvoj obutvene industrije, ki je kot ena najstarejših panog gospodarstva zelo pozno prevzela sodobne metode industrijskega sistema dela in začela vzgajati strokovne kadre. Do nedavnega so obutev pri nas izdelovali predvsem obrtniki in manjši polindustrijski obratti. Mehanizacija proizvodnje je prišla do izraza in se uveljavila šele s hitrim razvojem čevljarke industrije po drugi svetovni vojni, ko smo začeli zasledovati razvoj čevljarstva v svetu in obenem večjo proizvodnjo obutve prekosili potrebe domačega tržišča.

Hiter razvoj čevljarke industrije je pokazal naenkrat tudi potrebe po izobraževanju strokovnega kadra. Dandanes si ne moremo več zamisliti industrijske proizvodnje obutve, ki bi bila konkurenčna na mednarodnih tržiščih, brez sodobnih tehniških pripomočkov, stalnih analiz tehniških postopkov, študija dela, študija časov, zasledovanja mode, zasledovanja razvoja v proizvodnji čevljarke strojev in še nešteto pomembnih faktorjev terja v proizvodnji obutve iz dneva v dan vedno več strokovnega kadra. V obrtniški proizvodnji je bil prvi in zadnji čevljarški strokovnjak kvalificiran čevljar oziroma mojster z nekajletno pomočniško prakso. Dandanes prav vsi dobro vemo, da je to že popolnoma nemogoče. Mi ne izdelujemo več čevljev samo iz naravnega usnja, to je iz strojenih kož, marveč prodirajo v čevljarke industrijo vedno bolj

novi materiali kot so: umetno usnje za zgornje dele, različni nadomestki usnja, sredstva za finiše, specialna lepila i. t. d. Vse to izdeluje in razvija kemična industrija, ampak tudi mi čevljarji moramo poznati lastnosti teh materialov; moramo poznati njihove sestavne dele in vsaj okvirno tudi način proizvodnje materialov, katere pozneje mi vgradimo v čevlje. Vse navedene zahteve po znanju, ki jih terja razvoj čevljarske industrije dajo, oziroma naj bi posredovale učencem naše strokovne šole.

Ne smemo napačno razumeti, da šola danes usposobi učence za vsako delovno mesto, oziroma vsako službo. Znanje, ki ga lahko učenec s prizadevanjem v šoli pridobi je sicer precej obsežno, ampak je mogoče komaj povzeto z obstoječega nivoja čevljarske industrije, mi pa vemo, da bo mogoče jutri že kup novih stvari, za katere še danes ne vemo. Iz tega lahko sklepamo, da mora vsak strokovni delavec tudi po končanem šolanju nenehno v okviru svojih možnosti zasledovati literaturo razvoja čevljarske stroke, jo študirati in sprovajati v praksi. Kdorkoli se na strokovnem delovnem mestu temu odpove, se istočasno odpove tudi napredovanju.

Včasih je bila čevljarska obrt brez posebne časti in to se je delno preneslo tudi v novejši čase, kar pa ne drži. Poglejmo globlje, katera industrij-ska panoga ima danes toliko različnih tipov specialnih in

drugih strojev, kakor ravno čevljarstvo, katera panoga predeluje toliko vrst kemijskih in na ravnih produktov v končne proizvode, proizvode za široko potrošnjo človeka, kateri se hoče oblačiti po modi in zahteva vedno bolj udobno obutev. Strokovnjakov, ki bi delali na naših strokovnih delovnih mestih pa ne bo dala samo šola, kakor tudi ne samo praksa, brez šole. Kljub temu, da ne bomo obdelovali merskih enot in krivulj na čevljih z logaritmi in kosinusi, je dovolj ostale snovi, katero naj bi vodilni kader pri nas obvladal in povezal s prakso. Šola in praksa sicer zvenita kot dva različna pojma, ampak za uspešno delo jih moramo združiti, saj se medseboj premočno dopolnjujeta, eno brez drugega si lahko predstavljamo kot človeka brez desne roke.

Tone KLEINČIČ

PREMALO IZOBRAŽENIH KADROV

Nedavno objavljeni podatki o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Jugoslaviji so dali marsikomu misliti. Na splošno prevladuje mnenje, da bo razvoj gospodarstva Slovenije v prihodnjem desetletju stagniral (1970-1980) in sicer zato, ker po številu strokovnih kadrov vedno bolj zaostajamo za drugimi republikami.

Danes je že na splošno poznano, da je za razvoj gospodarstva potrebno v prvi vrsti tržišče, v drugi

vrsti strokovni kadri in šele nato finančna sredstva (kapital). V naši republiki pa ožividno ne skrbimo dovolj za kadre, ampak se preveč zanašamo na denarna sredstva, ki jih gospodarstvo trenutno še ustvarja.

V svetu ni več skrivnost, da sta napredek gospodarstva in izobrazbena struktura zaposlenih v tesni povezavi; tam, kjer imajo večje število izobraženih kadrov, je napredek vse hitrejši, drugod pa zaostaja.

Jugoslavija po številu kadrov s srednjo, višjo in visoko izobrazbo precej zaostaja za industrijsko bolj razvitimi deželami, kar je razumljivo. Preseneča pa nas podatek, da je stanje v Sloveniji še dosti pod jugoslovanskim povprečjem. Medtem ko ima n.pr. višjo ali visoko izobrazbo povprečno eden od 32 zaposlenih v Jugoslaviji in v Srbiji celo eden od 26 zaposlenih, ima takšno izobrazbo v Sloveniji komaj eden od 50 zaposlenih. Tudi glede srednjih strokovnih kadrov položaj ni dosti boljši.

Zdaj pa z navedenimi podatki primerjajmo še stanje v našem podjetju:

Število izobraženih na 1000 zaposlenih

	S srednjo šolo	Z višjo ali visoko šolo
Jugoslovansko poprečje	69,5	31,0
Hrvatska	68,3	30,7
Ožja Srbija	80,0	38,1
Slovenija	59,6	20,1
ALPINA	30,8	5,0

Po številu srednjih strokovnih kadrov torej dosegamo le polovico slovenskega poprečja, po številu višjih in visokih strokovnih kadrov pa komaj četrtnino slovenskega poprečja oziroma četrtnino jugoslovanskega ali niti sedmino poprečja Srbije.

Žal ne razpolagamo s podatki o stanju v drugih tovarnah obutvene industrije. Vemo pa za nekaj primerov iz drugih republik, ko so skoraj nepoznane tovarne že poslile veliko število tehnikov, inženirjev, ekonomistov in drugih strokovnjakov, nato pa so v kratkem času prodrle v vrh proizvajalcev modne obutve.

Pri nas pa se še vedno lahko sliši mnenje, da se strokovnost pridobiva samo s prakso, šole pa menda dajejo le nekakšno "teorijo", s katero v praksi ni kaj početi.

Takšno mnenje kajpada podpirajo tisti, ki zavzemajo odgovorna (bolje plačana) delovna mesta, nimajo pa ustrezne izobrazbe. Seveda drži, da človek samo z dokončano šolo še ni strokovnjak, vendar lahko to postane, če si pridobi še določene delovne izkušnje. Prav tako pa tisti, ki se je s praktičnim delom priučil na nekem delovnem mestu, šele lahko postane strokovnjak, če si naknadno pridobi ustrezno šolsko izobra-

zbo. Zato šolanje odraslih danes ni nikaka izjema in tisti, ki mu je do napredka, zlepa ni prestar za to.

Res se marljiv človek tudi brez šolske izobrazbe priuči celo na zahtevnem delovnem mestu. Dela tako kot vidi delati druge, ne more pa odkriti nič novega. Gospodarstvo pa je tako dinamično, da ne trpi ustaljenosti. Kar je danes dobro, jutri že ne bo več. Torej ima bodočnost tisto podjetje, ki je sposobno sproti izpolnjevanju svoj delovni proces. Za to pa mora imeti strokovno podkovane kadre.

Prej navedeni podatki ne obe-tajo Sloveniji, posebej pa še našemu podjetju, nič dobrega. Razlika je le v tem, da je problem v slovenskem merilu skoraj nerešljiv, ker so kapacitete šol in fakultet omejene. Naše podjetje pa s premišljeno kadrovske politiko lahko v nekaj letih postopno izboljša kadrovske strukturo. Zanašanje na tradicijo in na dosedanje uspehe nas je že preveč uspavalo (to se sicer dogaja več ali manj vsej slovenski industriji), sedaj pa je treba ukrepati, da popravimo, kar se še da.

Nekaj je v tej smeri že storjenega, namreč širša politika štipendiranja, ki pa jo bo treba nadaljevati tudi v prihodnjih letih. Res bomo izmed današnjih štipendistov imeli strokovnjake šele čez nekaj let, vendar je tudi to bolje kot nikoli.

Hitreje bi šlo, če bi se hoteli šolati naši sodelavci, ki

že imajo delovne izkušnje. Vendar je pri njih zanimanje za šolanje silno majhno, saj so se na razpis priglasili le trije mlajši člani delovne skupnosti. Naravnost porazno je, da za nekatere šole za odrasle sploh ni kandidatov iz naših vrst, celo za šolanje v tujini ne, čeprav bi podjetje nosilo vse stroške.

Tisti, ki pravijo, da so se s praktičnim delom naučili več, kot bi se v šoli, bi šolo napravili igranje! Marsikomu med njimi bo mogoče žal, ko bo moral prepustiti svoje mesto mlajšim izobraženim ljudem. Saj vendar ni mogoče pričakovati, da se bo tisoč in več članov delovne skupnosti odreklo boljši prihodnosti zato, da bo nekdo užival mirno življenje na položaju, ki mu ni kos. S samim štipendiranjem in šolanjem delavcev bomo ujeli korak z drugimi šele čez leta. Zato bi morali gledati, da pritegnemo v našo delovno skupnost tudi strokovne kadre, ki so zdaj že kje zaposleni. Tem pa moramo ponuditi primerne pogoje, predvsem stanovanje.

Premišljena kadrovska politika je torej edini način, da odvrnemo nevarnost zastajanja za razvoj. Denar, ki ga vložimo za izobraževanje kadrov, je sicer dolgoročna naložba, ki se pa bogato restuje.

S. PERTOVI

=====

V preteklem mesecu so se poročili:
BREMERČ HELENA, TRČEK MIROSLAV.

Iskreno čestitamo !

=====

KADROVSKE NOVICE

V mesecu avgustu običajno vsako leto poraste število zaposlenih. Tudi v letošnjem letu smo zaposlili večje število delavcev.

Delo so nastopili delavci, ki so končali poklicno šolo in sicer: Mihaela Rampre, Mirjam Tušek, Marija Gregorač, Martina Možina, Milka Bevk, Anica Kavčič, Zdenka Maček, Branka Lenartič, Jožica Lesjak in Katja Pišlar, vse prešivalke gornjih delov obutve.

Delo sta nastopila tudi čevljarja Venčeslav Kristan in Milan Kopač. Miran Mazzini je odslužil kadrovski rok in nastopil delo v montaži težke obutve, montaža lahke obutve pa je za določen čas sprejela delavca Trček Milana. V delovno razmerje sta sprejeti Seljak Snežana, usnjarski tehnik in Leskovec Ivanka, ekonomska tehnik.

V mehanični delavnici je nastopil delo Jernej Stanovnik, kvalificiran kovač.

Delovno razmerje je prenehalo Mariji Logar in Zorki Mlakar na podlagi njihove odpovedi. Vera Verbič je invalidsko upokojena, Rajko Vehar je prenehal z delom po sili zakona, Stanislav Kosmač pa je odšel na odsluženje kadrovskega roka. Upoštevajoč vse navedene spremembe je število zaposlenih v obratu žiri 899 delavcev.

Obrat Gorenja vas je v mesecu

avgustu sprejel na delo eno delavko in sicer Francko Justin. Delovno razmerje je odpovedala Terezija Gladek. Število zaposlenih je tako nespremenjeno in znaša 144 delavcev.

Prodajna mreža je v mesecu avgustu zaposlila 8 delavcev in sicer: Ivanič Ivan Novi Sad, Gajski Branka Koprivnica, Lacković Nikola Zagreb III, Bajza Marija Subotica, Bregač Jožica, Ljubljana I, Čad Frančiška Ljubljana II, Čotojevič Dragoljub Zagreb I in Knego Pavla Dobrovnik. Z delom sta prenehala Vukomanović Tomislav iz Kragujevca in Babič Zlatko Ljubljana I zaradi nastopa služenja kadrovskega roka. Prodajna mreža je tako imela ob koncu avgusta 161 delavcev.

Angelca FILIPČIČ

V preteklem mesecu je bila invalidsko upokojena VERA VERBIČ. Želimo ji mnogo prijetnega počitka in čimboljšeга zdravja.

Umrli je naš upokojenec ~~METAN~~ ŽAKELJ.

NOVOSTI V POSLOVANJU PRI PRODAJI BLOKOV ZA TOPLI OBRČEK IN KOSILO

Upravni odbor podjetja je na svoji seji dne 2/9 1969 obravnaval

predlog strokovnih služb v zvezi s prodajo blokov za tople obroke in kosila. Istočasno so člani upravnega odbora sprčili tudi diskusijo o kvaliteti malic. Vsi člani so bili mnenja, da je malica enolična, premalo kalorična za težke fizične delavce, da je premalo obrokov z mesom in da je premalo zelenjave v sezoni, ko jo je lahko dobiti.

Člani upravnega odbora so zahtevali, da kadrovsko-socialni sektor poskrbi, da bo malica boljše in bolj pestro pripravljena. Večje stroške bi ob koncu leta krili s sredstvi skupne porabe.

Upravni odbor je tudi sklenil, da blokov za topli obrok in kosilo blagajnik podjetja ne bo več prodajal po oddelkih ob koncu vsakega meseca za naslednji mesec. Ta sklep je sprejel upravni odbor na osnovi dejstva, da zaradi povečanja števila zaposlenih in zaradi možnosti dnevni odjav uslužbenka na delovnem mestu blagajnika ne zmore več opravljati ostalega dela, pri katerem ne sme biti zaostanka, razen tega tudi ni mogoče več voditi točne evidence, ker nastajajo stalne spremembe (proste sobote, dopusti in drugo).

Zato bomo po sprejetem sklepu s 1/10 1969 uvedli pri prodaji blokov sledeči način poslovanja:

- 1./ Blagajničarka bo prodajala bloke za topli obrok vsak ponedeljek za 5 oziroma za 6 delovnih dni. Bloke bo

lahko vsak član kolektiva, kupil v času od 9. do 10. ure. Blok bo vsak lahko kupil brez vpisovanja v knjigo in brez podpisa in za toliko dni v tistem tednu, kolikor dni bo nameraval malicati. Med tednom bloka ne bo mogoče dobiti, niti vrniti pri blagajni. Bloki, ki zapadejo, izgubijo veljavo in jih ni mogoče izkoristiti naslednji teden.

Za popoldansko izmeno bo možnost kupiti blok v portirnici tudi vsak ponedeljek ob 13.45 do 14.14 ure.

Tudi bloke za kosila bo vsak lahko kupil v času, ki je določen za prodajo blokov za topli obrok.

V izrednih slučajih (nadurno delo, seje in drugi cpravičljivi razlogi), bo blagajničarka prodajala bloke za kosila tudi vsak dan do 8. ure. Vsak, kdo bo želel odjaviti kosilo, bo lahko tudi vrnil blok vsak dan do 8. ure pri blagajni.

Tak način je odločil upravni odbor z ozirom na to, ker je cena za kosila višja in bi s tem preveč prizdoli denarno tistega člana kolektiva, ki bi želel blok vrniti.

S tem, ko bomo prodajali bloke le za en teden, ne bo treba za ves mesec vnaprej plačevati toplega obroka.

Pričakujemo, da boste tudi vi, koristniki toplega obroka in kosila z razumevanjem sprejeli odločitev upravnega odbora in s tem omogočili hitrejše poslovanje pri prodaji, obračunu in manjšo zamu do časa.

A. M.

GOSTOVANJE GODBENIKOV IN PEVCEV ALPINE V ROGAŠKI SLATINI

Godbena sekcija in pevski zbor ALPINE sta gostovala v Rogaški Slatini tudi letos.

V soboto, dne 6. septembra letos sem se s skupino godbenikov in pevcev ALPINE, ki je šla gostovat v Rogaško Slatino, kot zastopnik sindikalne organizacije našega podjetja odpeljal tudi jaz. V Rogaško Slatino smo prispeli ob 18 uri. Nato smo si na hitro ogledali okolico. Ob 20 uri pa se je pričel koncert godbenikov in pevcev. Med gledalci v dvorani, ki so bili v glavnem inozemci, in se zdravijo v Rogaški sem bil tudi sam. Poslušal sem naš orkester in pevski zbor, ki sta se zelo potrudila, da bi gledalce oziroma poslušalce čimbolj razveselila. Opazoval sem ljudi in videl, da so bili prav vsi zadovoljni s to prireditvijo.

Po končanem sporedu so nas povabili na večerjo. Kakor že pred koncertom se nam je tudi sedaj pridružil naš rojak dr. Milan Istenič, ki nam je o Rogaški Slatini pripovedoval mnogo zanimivosti. Med drugim naj je povedal, da se Rogaška Slatina uvršča med najbolj znana tovrstna evropska zdravilišča in da po opremljenosti, kakor tudi po učinkovitosti terapije za njimi prav nič ne zaostaja. Da je temu res tako, dokazuje veliko število inozemskih gostov, zlasti Avstrijcev in Italijanov.

Tudi prenočišča, ki so nam jih nudili, so bila zelo udobna, saj

so vsi hoteli zelo lepi in dobro opremljeni.

Prebudil sem se v prelepem jutru. Ljudje so se že navsezgodaj sprehajali po tem čudovitem parku, ki je tako lep in čist. Rože so vseh mogočih barv in vse to navduši prav vsakega turista. V dopoldanskih urah sem si ogledal središče tega kraja - lepe hotele in parkke. Bogastvo tega kraja je Rogaška voda v naravnih izvirih; vseh temperatur od tople do mrzle vode. Ljudje stalno hodijo k tem izviro in poskušajo to zdravilo vode.

Ob 10 uri dopoldan je godbena sekcija priredila koncert zunaj, v središču prelepih hotelov. Ljudje so se zopet zbrali okoli njih, zasedli vse klopi, ki so bile na razpolago v bližini in s ploskanjem spremljali naš orkester.

Okrog pol dvanajstih smo se zbrali pri kosilu. Vodja ekipe Viki Žakelj nam je predlagal, da takoj po končanem kosilu odpotujemo v Tržič, da spotoma obiščemo naše sosednje "šuštarije", ki so imeli ta dan svoj praznik. Z veseljem smo sprejeli predlog, se poslovili od Rogaške Slatine ter se odpeljali direktno proti Tržiču.

Srečno smo prispeli ob 16 uri v Tržič. Vse je bilo praznično, polno ljudi, tudi nekaj tržnic je še bilo in govori so se vrstili. Ogledali smo si razstavo kolekcije tovarne obutve PEKO. Kolekcija je bila lepa z najnovejšimi modnimi vzorci za vse letne čase. Po končanem ogledu je naša godbena sekcija s pevci zaigrala in zapela nekaj lepih skladb Tržičanom z željo, da nam obisk vrnejo. Srečali smo se z nekaterimi vodil-

nimi PEKA, ki so nas lepo pozdravili in nam obljubili obisk.

Pred odhodom man je v slovo zaigral tudi tržiški kvartet. Prijateljsko smo se poslovili. Zadovoljni in z lepimi spomini, ki sem jih na kratko opisal smo se odpeljali proti domu.

Ivan URŠIČ

UMETNIŠKO UDEJSTVOVANJE NAŠIH SLIKARJEV

V vili Bled je od konca julija odprta razstava slikarjev-samorastnikov Slovenije in naivcev hlebinske šole. Med ostalimi slovenskimi samorastniki najdemo tudi dela žirovskih slikarjev Konrada in Joža Peternelja in Janeza Sedeja.

Obisk te razstave je edinstveno doživetje. Razstavljena so najbolj karakteristična dela naših in hlebinskih slikarjev. Hlebinske slikarje označuje skupna umetnostna tradicija, (o tem smo čitali že v eni od prejšnjih števil) Dela in življenja) dočim pa naši slovenski umetniki - samorastniki Horvat-Jaki, Magyar, oba Peternelja, Sedej, Plemelj, Repnik in Tisnikar zajemajo snov vsak iz svojega okolja, rastejo vsak zase in iz različnih tal in jim je skupno le samorastništvo. Ob ogledu razstave vzbujajo posebno pozornost slike na steklu nekaterih hlebinskih slikarjev, med našimi samorastni-

ki pa Tisnikar s svojo grozljivo tematiko in posebnimi barvnimi toni, ki še bolj poudarjajo vsebinski pomen slik.

Naši slikarji iz Žirov so si z udeležbo na tej razstavi dokazali, da jih lahko uvrščamo med prave mojstre samorastniške skupine. Žirovski slikarji so poleg razstave na Bledu letos soodlovali tudi na Taboru naivnih in ljudskih slikarjev in kiparjev v Trebnjem. Na Taboru sta sodelovala Jože in Konrad Peternelj med skoraj dvajsetimi udeleženci iz vse Jugoslavije. Dela, nastala v tej koloniji iz lanskega in letošnjega leta so razstavili 4. septembra v Mirni na Dolenjskem. Namen slikarskega tabora v Trebnjem je predvsem ta, da se ustanovi lastna galerija slovenskih samorastnikov v Trebnjskem gradu. To pa je tudi prvo organizirano srečanje slovenskih samorastnikov in jim omogoča skupni nastop v slovenski javnosti.

Omeniti moramo, da je Jože Peternelj razstavljaval letos tudi v Milanu, v Saint Paulu, v Franciji in na veliki mednarodni razstavi v Švici.

Za dela umetniških ustvarjalcev samorastnikov se je zanimala tudi televizija iz Frankfurta. V Žireh so snemali dela Konrada in Jožeta Peternelja in avtorja v okolju, v katerem ustvarjata. Frankfurtska televizija je že oddajala za svoje gledalce te posnetke.

Za zaključek sestavka, s katerim sem želela bežno seznaniti člane kolektiva, ki spremljajo napredek svojih rojakov naj poveam še misli Cirila Zlobca, slovenskega pesnika, ki budno spremlja delo tudi žirovskih mojstrov barve, katere

je pripravil za oddajo Dogodki in odmevi. Ciril Zlobec pravi, da slikarji naivci oz. samo - rastniki niso cenena konkurenca slikarstvu akademsko izobraženih umetnikov, temveč naravno dopolnilo tega slikarstva in da slikarji samocrastniki prinašajo v našo kulturo svet naših čustev in spomina, za katerega v sedanjem svetu ni več prostora, pa je se vendar del naše intimnosti.

Te, u slikarstvu je zelo naklonjeno naše občinstvo, saj si je razstave v vili Bled ogledalo okrog pet tisoč obiskovalcev.

Upajmo, da bomo o umetniškem ustvarjanju naših rojakov še kdaj pisali v našem listu.

M. A .

VTISI OB NASTOPU SLUŽBE

Mnogo sem premišljevala, kakšna bo moja prva služba. V šoli smo se učili, nabirali znanje, toda samo teoretično. Skoraj vsako delovno mesto zahteva mnogo teorije, kajti začetniki si pridobivamo šele praktične izkušnje na delovnem mestu. Vsaka šola nas pripravlja, da se lažje orientiramo v praksi, ko moramo začeti povezovati teoretično znanje s praktičnim.

Kar naenkrat je šole konec. Kam potem?

Napravila sem prošnjo za službo, težko sem pričakovala odgovora. Nisem vedela, kakšen bo. Ali bo

prošnja sprejeta, ali zavrnjena? Upala sem vedno, da bo prošnja ugodno rešena. Odgovora, ki sem ga dobila, sem bila vesela - lahko rečem, bila sem srečna. Kotem sem urejevala razne formalnosti, brez katerih ni slo.

Že prvi dan, ko sem nastopila službo, sem se lahko prepričala, da je delovna disciplina v tem podjetju v redu. Ko sem bila med šolanjem v nekem podjetju na praksi, sem odnesla zelo slab vtis o tisti organizaciji. Tam nisem zapazila nobene prave delovne vneme. Žal, pri starejših v tistem podjetju nisem mogla dobiti zgledov, po katerih bi se lahko ravnala.

Posebno lep vtis so napravili nam alpinci, ker so preprosti, delavni, v njih je polno domačnosti in delo jim ni tuje.

Taki so bili moji vtisi. Menim, da se ne bodo spremenili.

Ivanka Leskovec

ZANIMIVOST

Uvoz avtomobilov v ZDA narašča

Uvoz avtomobilov ZDA je v prvih 5 mesecih t.l. dosegel 427.000 vozil oziroma 5% več kot v istem obdobju leta 1968. Uvoz se je povečal kljub stavki ameriških pristaniških delavcev in kljub dokaj uspešni uveljavitvi manjšega Fordovega vozila Maverick. V največji meri se je izboljšal položaj japonskih proizvajalcev, prodaja Toyota vozil se je v 5 mesečnem obdobju povečala za 121% na 48.453 vozil in je presegla prodaje nemških Opel vozil. VW je ostal najpomembnejši s prodajo 217.722 vozil v 5 mesecih t.l.

Š P O R T

Jesen je za nami in z njo tudi pričetek tekmovanj v vseh igrah z žogo, od nogometa, rokometu, košarke, odbojke in drugih

V zveznih ligah so s tekmovanji že pričeli nogometaši in sicer prvega in drugega kakovostnega razreda. Kot lani, bosta med najboljšimi tudi letos zastopala Slovenijo ljubljanska Olimpija in Maribor. Že takoj na začetku se je pokazalo, da je Maribor nekoliko bolje pripravljen na tekmovanje, saj je že osvojil prve točke, medtem, ko je Olimpija še brez točk in trenutno na zadnjem mestu na lestvici. Kot vsako leto doslej, odkar tekmujeta ta dva kluba v prvi ligi, se bosta najverjetneje tudi letos trudila, da bi ostala še eno leto med najboljšimi, kakšne višje uvrstitve pa ne moremo pričakovati niti od enega niti od drugega.

Tudi košarkarji so začeli s polno paro. Državna reprezentanca je več tednov gostovala po Italiji, kjer je v okviru priprav za svetovno prvenstvo v košarki odigrala več tekem. Na tem gostovanju niso prikazali najboljših igr, pač pa so nekoliko bolje igrali na Balkanskem prvenstvu, ki je bilo v Grčiji, kjer so zopet zasedli prvo mesto.

Prva liga košarkarjev še poživa, zato pa se v obeh drugih zveznih ligah toliko hujše borbe

za prvaka, kajti prvo mesto pri naša pravico, da se naslednje leto zmagovalec pridruži najolimpijskemu razredu, prvi zvezni ligi. Po rezultatih sodeč, kakor tudi po uvrstitvi na lestvici, sta edina resna kandidata za prvo mesto Maribor 66 in Slovan iz Ljubljane.

Po dveh mesecih športnega mrtvila v Žireh, se je s pričetkom šole zopet pričelo bolj razgibano življenje tudi na tem področju. Tudi letos nas bodo pionirji in pionirke zastopali v Gorenjski ligi. Pionirke bi že tudi morale odigrati prvo tekmo s Kranjem, vendar pa niso prispeli, tako, da se prva tekma avtomatično registrira z rezultatom 20:00 za Žiri.

S tekmovanjem je pričel tudi KK Kladivar, ki je prvi del tekmovanja končal na tretjem mestu, za dvema kluboma iz Kranja in pred Medvodami, Radovljico in Kropo. Dež, ki ga je bilo precej proti koncu prejšnjega meseca, jim je precej pokvaril razpored treningov, tako da tek skraj niso imeli. Kljub temu pa so proti prvo uvrščenemu na lestvici Kranju iz Kranja zaigrali zelo dobro, vendar so na kraju malo popustili, kar pa so igralci Kranja zelo dobro izkoristili, ter tako zmagali z 64:48.

Po tej tekmi imajo še hudo preizkušnjo v Kranju z Basketom, kjer se bodo morali z vsemi silami boriti za čimbolj časten rezultat, čeprav tudi presenečenje ni izključeno. V soboto 13. in 20. septembra pa igrajo doma z Medvodami in Kropo. Ti dve tekmi bi

morali resno gledano dobiti. Potem bodo gostovali še v Radovljčci, kjer bi bilo končni izid zelo težko napovedati. Če bi jim uspelo obdržati tretja mesto, bo to za prvo leto tekmovanja v tej ligi kar zadovoljivo.

M. GOVEKAR

VAŽNO-OBVESTILO !

Prosim vse člane kolektiva, katerih otroci so že bili stari 15 let ali pa bodo 15. leto starosti izpolnili do 31. avgusta 1970 in še niso dostavili za njih potrdila o šolanju v šolskem letu 1969/70 na osnovno in srednje šole, da to napravijo takoj. Za višje in visoke šole pa je treba potrdilo oddati najkasneje do 15. oktobra 1969.

Za otroke, ki bodo letos sklenili vajeniško razmerje, je treba predložiti overjen prepis učne pogodbe, poleg tega pa še za vsako šolsko leto posebej potrdilo o šolanju oziroma potrdilo delovne organizacije, kjer se otrok uči.

Prosim, da potrdila upošteva te, ker moramo poslati omenjena potrdila Komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje - izpostava Vrhnika, zaradi ureditve pravice do otroškega dodatka oziroma zdravstvenega zavarovanja nave-

denih otrok.

V nasprotnem primeru ne bomo mogli več izplačevati otroškega dodatka niti potrjevati zdravstvenih izkaznic za vse zgoraj omenjene otroke (navodilo KZSZ - izpostava Vrhnika, št. 193-3/69 z dne 14/8 1969).

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. KALIN, 6. BOSANKA, 7. ILIRI, 14. ORLEANS, 15. PESEK, 16. GNUS, 17. ANILIN, 20. ATA, 21. MI, 23. ATI, 24. ŽID, 27. AM, 28. UR, 29. ASTENIK, 31. RIAL, 32. GRUPA, 37. VALENCA, 40. OKLEP, 41. ANTO-LIT, 42. TATRA.

"DELO, ŽIVLJENJE" je glasilo
ALPINE tovarne obutve Žiri

Ureja ga uredniški odbor:

Silva Burnik,
Jože Peternej,
Albinca Možina,
Vladimir Pivk,
Alfonz Zajec,
Anton Žakelj,
Anton Hribar,
Ivan Capuder - odgovorni urednik
Majda Jesenko - glavni urednik

Izhaja mesečno, Naklada 1000 izvodov.

Žiri, 15. septembra 1969

FRANCE BALANTIČ

S E N O V R N I T V I

Ko boš, tujina, vso mi kri izpila,
ko neizgovorjena bo beseda
prišla kot ogenj mi na usta blede,
bo davna želja domu me vrnila.

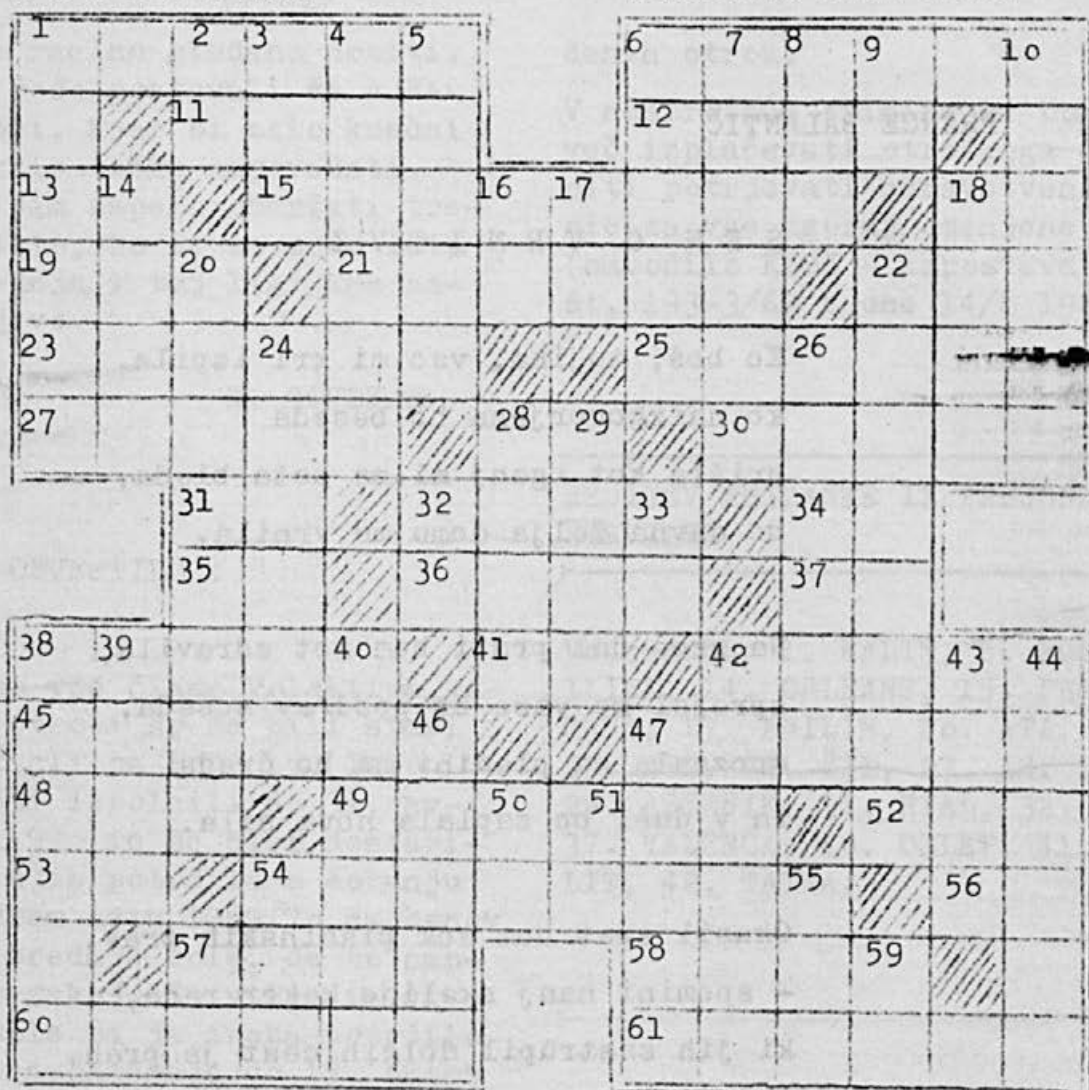
Na srce dal prsti bom kot zdravila,
sprejel me vase bo pozdrav sosedu,
spoznala na planini me bo čreda
in v duši bo zaplala nova sila.

Okusil spet bom sok planinskih trav,
- spomini nanj skelijo kakor rane,
ki jih zastrupil dolgih cest je prah.

Domači kraj, kako mi spet boš drag !
Kako bom ljubil gore razkopane,
dokler ne bom pod njimi tih zaspal.

OPIS KRIŽANKE NA ZADNJI STRANI

VODCRAVNO: 1. avtobušno podjetje v Titovih Užicah, 6. del noge,
11. grad in turistično transverzalna točka pri Ptuj, 12. spona,
13. domača kuhinja, 15. posmrtnica, 18. zaimek, 19. žensko ime,
21. zagrinjalo, 22. žebelji zvok, 23. del AM motorja, 25. nerodi,
27, silovit vihar, 28. najsposobnejši, 30. vas pri Bohinju, 31.
avto-motc, 32. stoj, 34. Sovjetska zveza, 35. pritrdilnica, 36.
moško ime, 37. zaimek, 38. začetek, 41. pevski glas, 42. jezero
pri Subotici, 45. pisanje, 47. vasica s cerkvico in vrh nad Hor-

(nadaljevanje opisa s prejšnje strani)

julom, 48. bodalo, konica, 49. preprečevati, motiti, 52. niški športni klub, 53. egipčanski bog, 54. vabljev, 56. osnovni glas, 57. bivši okraj, 58. ruda v Žirovskem vrhu, 60. vest, sporočilo, 61. mesto v Grčiji.

NAVPIČNO: 1. reka v Makedoniji (6. sklon), 2. komunalna banka, 3. tri črke, 4. nasprotno od pijan, 5. tekmovalec sinjske alke, 6. podložnik v Goriških Brdih, naseljenec, 7. počasen, otrdel, 8. vas pod Mangartom, 9. dve črki, 10. opozorilo, 14. defekt, 16. Rado Simoniti, 17. Oblak Tone, 18. moško ime (dalmatinsko), 20. stebri, 22. sobna rastlina, 24. žensko ime, tudi reka v SSSR, 26. mesto ob Neretvi, 28. koralni otok, 29. pritok Save pri Medvodah, 32. avtomobilska oznaka Smedereva, 33. Rudolfovo število, 38. nesoglasen, 39. reka v Banatu, 40. avtor, ustvarjalec, 42. pregon, 43. jugoslovanska tovarna ur, 44. obsežna, obilna, 46. obvestilo, 47. glavno mesto Afganistana, 50. dve črki, 51. egipčanski bog, 54. predlog, 55. tri črke, 57. registracija za Svetozarevo, 59. nikalnica